

Luiza Wojnicz

Uniwersytet Szczeciński, Wydział Humanistyczny

email: luiza.wojnicz@usz.edu.pl

Przyczyny migracji Polaków w Unii Europejskiej po 1 maja 2004 roku

The Causes of the Migration of the Polish within the European Union after May 1st, 2004

Abstrakt

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 roku wiązało się z ogromnymi możliwościami dla Polaków, przede wszystkim w obszarze swobodnego przepływu osób, usług, towarów i kapitału. Dodatkowo, stopniowe znoszenie barier w dostępie do unijnego rynku pracy spowodowało nasilenie migracji, głównie z przyczyn ekonomicznych, ponieważ początkowo kierunki migracji były uzależnione od rynków pracy w poszczególnych krajach członkowskich UE. W 2004 roku dla Polaków były otwarte tylko trzy rynki pracy, tj. w Wielkiej Brytanii, Irlandii oraz Szwecji, w następnych latach możliwość zatrudnienia sukcesywnie zwiększała się w kolejnych krajach, a w 2011 roku cały unijny rynek pracy był już dostępny dla Polaków. Obok wielu innych przyczyn, z powodu których Polacy

Abstract

The accession of Poland to the European Union on May 1st, 2004 involved enormous possibilities for the Polish, especially in the area of free movement of persons, services, goods and capital. In addition, a gradual elimination of barriers to enter the EU's labour market intensified migration, mainly on economic grounds, as the directions of migration were dependent on labour markets in the member states of the EU. In 2004 there were only three labour markets open for the Polish: in Great Britain, Ireland and Sweden; in the following years other markets kept opening and in 2011 the whole labour market of the EU was open for the Polish. There are many reasons that make the Polish leave the country and settle down in one of the member states of the EU but economic motives remain the most important ones.

decydują się zarówno na krótki wyjazd z kraju, jak i zamieszkanie na stałe w jednym z unijnych państw, nadal najważniejsze są przyczyny ekonomiczne.

Wprowadzenie

Już od końca XVIII wieku wielu Polaków opuszczało rodzinne strony, udając się na emigrację. Dla większości była to emigracja polityczna, wynikająca z walk o niepodległość. Od lat 70. XIX wieku do roku 1939 dominowała natomiast emigracja zarobkowa, zarówno stała, jak i sezonowa, która przybierała formy żywiołowe i zorganizowane. Podczas drugiej wojny światowej powszechna była emigracja wojenna, a od 1945 do 1989 roku nielegalna, o podłożu politycznym. Po roku 1989 w naturalny sposób zanikła emigracja polityczna czy też przymusowa, a znacząco wzrosła dobrowolna emigracja ekonomiczna, która po 1 maja 2004 roku przybrała niemal masowy charakter¹.

Przed 2004 rokiem legalna emigracja obywateli polskich do krajów Unii Europejskiej (UE) wiązała się głównie z wyjazdami do pracy w konkretnych sektorach i branżach, takich jak rolnictwo czy gastronomia, na bazie umów bilateralnych, zwłaszcza do Niemiec, Francji, Luksemburga, Hiszpanii i Belgii. Ponadto Polacy podejmowali zatrudnienie indywidualnie, nielegalnie czy też półlegalnie (najczęściej w sektorze rolnym, a przypadku kobiet – jako opiekunki do dzieci i osób starszych), rzadziej na podstawie umów o dzieło czy na czas nieokreślony (głównie budownictwo) Biorąc pod uwagę okres bezpośrednio poprzedzający akcesję Polski do UE, w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) legalnie było zatrudnionych około 400 tysięcy osób. Niektóre dane wskazują, że dodatkowo, nielegalnie (np. przedłużanie pobytów, niezgodność deklaracji z faktycznym celem pobytu) podejmowało pracę w tych krajach około 200–250 tysięcy osób, co daje w sumie około 600–650 tysięcy Polaków w skali rocznej. Większość wyjazdów miała charakter sezonowy i właśnie ta sezonowość zatrudnienia Polaków stała się głównym wyznacznikiem polskiej emigracji zarobkowej po zniesieniu obowiązku wizowego przez kraje Europy Zachodniej po 1989 roku².

---

¹ Władysław Masiarz, wstęp do *Nietypowe migracje Polaków w XIX–XXI wieku*, Anna M. Kargol, Władysław Masiarz (Kraków: Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 2011), 7.

² Maciej Duszczyk, Jakub Wiśniewski, *Analiza społeczno-demograficzna migracji zarobkowej Polaków do państw EOG po 1 maja 2004 roku* (ekspertyza przygotowana na zamówienie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych, marzec 2007, 4–5, dostęp 2.01.2016, <https://www.rpo.gov.pl/pliki/1196072882.pdf>).

Termin „emigracja” rozumiany jest jako dobrowolne opuszczenie kraju ojczystego z przyczyn głównie rodzinnych, politycznych, ekonomicznych lub innych. Jednak w pojęciu tym zawarty jest domyślnie imperatyw przymusu, niejako konieczności³. Opuszczenie kraju, zarówno indywidualne, jak i grupowe, może być traktowane i ujmowane w kategoriach procesu, ruchu, zjawiska o różnorodnym zakresie i zasięgu. Termin ten określa proces przesiedlania się, wędrówkę ludności, niejednokrotnie związaną także, lecz niekoniecznie, z przenoszeniem kapitałów z jednego regionu do drugiego, dla osiągnięcia wyższych zysków. Treść kapitałów stanowić mogą wartości zarówno materialne, jak i duchowe. Imigranci przynoszą ze sobą do miejsca i społeczeństwa kraju osiedlania nie tylko własny potencjał intelektualny, predyspozycje osobowościowe i umiejętności zawodowe, ale także, pośród innych norm i wartości kulturowych, wzory organizacji grupowej⁴.

Pojęcie emigracji często zastępowane jest terminem „migracja” (łac. *migratio* – wędrówka), którym posługują się badacze rozróżniający zarówno formy migracji zewnętrznych, sezonowych, jak i wewnętrznych (np. niegdyś przemieszczanie się Polaków wewnątrz państw zaborczych). Kiedy ustały przyczyny polityczne i zaistniały możliwości swobodnego przemieszczania się Polaków, zaczęto wzorem Zachodu używać terminu „migracja”, określającego zmiany miejsca pobytu w konkretnym celu i z uzasadnionych przyczyn. Pojęcie migracji rozumiane jest jako ruch ludności w celu przesiedlenia się, co oznacza zmianę miejsca pobytu stałego czy czasowego, zarówno w obrębie jednego kraju, jak i z jednego kraju do drugiego. Odnosi się to również do przesiedlania się z jednego regionu do innego⁵. Osoby migrujące nazywane są – w zależności od uwarunkowań historycznych i okoliczności – migrantami, emigrantami, imigrantami lub osadnikami.

W zależności od czynników sprawczych można wyróżnić cztery typy migracji. Pierwszy to migracja stała, w celu osiedlenia się, lub powrotna (reemigracja), oznaczająca powrót do dawnego miejsca zamieszkania. Drugi typ to migracja dobrowolna z powodów ekonomicznych lub kulturowych, lub przymusowa, mogąca wynikać z konieczności bądź obowiązku politycznego, religijnego, rasowego itp. Trzeci typ to migracja celowa, której zamiarem jest uzyskanie lepszego wykształcenia, zawodu itp., lub przypadkowa, która wiąże się z deportacją, małżeństwem mieszanym itp. Ostatnim typem jest migracja innowacyjna lub konserwatywna. W obu przypadkach chodzi o wartości ekonomiczne, polityczne, społeczne bądź

³ Masiarz, wstęp do *Nietypowe*, 7.

⁴ Monika Banaś, *Etniczność na sprzedaż* (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005), 18.

⁵ Masiarz, wstęp do *Nietypowe*, 7.

kulturowe; różny jest jednak cel, którym w tym przypadku może być poszukiwanie lub ratowanie wartości⁶.

Celem niniejszego artykułu jest analiza przyczyn migracji Polaków w obszarze Unii Europejskiej. Jedną z głównych hipotez badawczych postawionych w artykule jest, że na migrację Polaków w obrębie UE wpływają przede wszystkim względy ekonomiczne, jednak nie bez znaczenia była i jest możliwość kształcenia się w krajach UE. Założono także, że swobodny przepływ osób w Unii Europejskiej sprawił, że podróżowanie po Unii Europejskiej stało się nowym trendem migracyjnym. W opracowaniu wykorzystano analizę danych statystycznych, tzw. *desk research*.

Przyczyny ekonomiczne

Współczesne migracje Polaków w obrębie Unii Europejskiej mają głównie podłoże ekonomiczne. Rozpoczynając od analizy rynku pracy w Polsce, należy zauważyć, że w 2004 roku stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 19,0%, co było najgorszym wynikiem wśród wszystkich państw członkowskich UE. Przeciętnie dla UE wskaźnik ten wynosił 9,2%. W kolejnych latach sytuacja sukcesywnie poprawiała się i w 2008 roku stopa bezrobocia w Polsce osiągnęła poziom 9,5% (podczas gdy w UE 7,0%). Wraz z pogarszaniem się warunków gospodarczych na świecie, w Polsce notowano stopniowy wzrost stopy bezrobocia – do 13,4% w ostatnim miesiącu 2012 roku i w roku 2013 (średnia dla UE kształtowała się na poziomie 10,5%)⁷. W 2014 roku w grudniu stopa bezrobocia wyniosła 11,4%⁸, zaś w 2015 roku – 9,7%⁹.

Tabela 1. Poziom stopy bezrobocia w Polsce w grudniu latach 2004–2016

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stopa	19,0	17,6	14,8	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,7	8,3

Źródło: *Stopa bezrobocia w Polsce w latach 1990–2017* (Warszawa: GUS, 2017), 1–2, dostęp 2.04.2017, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-w-latach-1990-2017,4,1.html?pdf=1>.

⁶ Banaś, *Etniczność*, 18–19.

⁷ *Polska w Unii Europejskiej 2004–2014* (Warszawa: GUS, 2014), 30–31, dostęp 29.12.2016, http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5501/10/1/12/oz_polska_w_ue.pdf.

⁸ *Mały Rocznik Statystyczny Polski* (Warszawa: GUS, 2015), 134.

⁹ *Miesięczna informacja o bezrobociu rejestrowanym w Polsce w grudniu 2015 r.* (Warszawa: GUS, 2016), 1, dostęp 2.01.2017, www.stat.gov.pl.

Bezrobocie pociąga za sobą negatywne skutki zarówno dla osób nim dotkniętych, jak i ich rodzin. Wysoka stopa bezrobocia przyczynia się do ubożenia części społeczeństwa, a w konsekwencji do obniżania się poziomu życia wielu gospodarstw domowych. Do skutków bezrobocia można zaliczyć wzrost przestępczości, pogorszenie stanu zdrowia oraz dezaktywację zawodową i związane z nią poczucie frustracji, rodzącą się agresję, bezradność, poczucie rezygnacji i wycofania, zahamowanie rozwoju osobowości oraz obniżenie aspiracji edukacyjnych, a także lęk o przyszłość czy też niedostrzeganie perspektyw na poprawę swojej sytuacji w kraju¹⁰. Konsekwencje psychospołeczne bezrobocia prowadzą do obniżenia poczucia własnej wartości, a w ostateczności do uzależnień od różnych substancji psychoaktywnych, jak alkohol czy narkotyki i finalnie do zaburzeń psychicznych. Czynniki te sprawiają, że ludzie w różnych przedziałach wiekowych podejmują decyzję o opuszczeniu kraju, najczęściej tymczasowo, w poszukiwaniu pracy. Najbardziej dotkliwie odczuwają to osoby młode i bez kwalifikacji. Z drugiej strony zatrudnienia nie gwarantuje zdobycie wyższego wykształcenia i ukończenie kilku fakultetów. Problem ze znalezieniem pracy mają także osoby starsze, powyżej 50. roku życia. Innym niezwykle ważnym powodem migracji Polaków w Unii Europejskiej jest niskie wynagrodzenie oferowane przez pracodawców krajowych, co oznacza, że decydującym czynnikiem decyzji migracyjnych jest dobrze płatna praca. Wśród przyczyn ekonomicznych można zaobserwować także tzw. wolny wybór, podyktowany chęcią sprawdzenia się w środowisku międzynarodowego biznesu. Nie bez znaczenia jest też konieczność zdobycia doświadczenia zawodowego za granicą, nawiązywanie kontaktów biznesowych, zrobienia kariery¹¹. Zatem niezadowolenie w sferze materialnej, spowodowane brakiem pracy lub też złymi warunkami pracy i niską płacą, jak również brak odpowiednich kwalifikacji czy też perspektyw do podjęcia wymarzonego zawodu sprawiają, że Polacy w różnym wieku decydują się na poszukiwanie lepszych warunków w innych krajach Unii Europejskiej.

Kierunki migracji Polaków, począwszy od maja 2004 roku, były uzależnione od rynków pracy w poszczególnych krajach członkowskich UE. Od początku członkostwa Polski w Unii Europejskiej dla Polaków były otwarte tylko trzy rynki pracy, tj. w Wielkiej Brytanii, Irlandii oraz w Szwecji¹². W tym czasie w Wiel-

---

¹⁰ Krzysztof Markowski, „Ekonomiczne aspekty migracji”, w: *Migracja – wyzwania XXI wieku*, red. Maciej S. Zięba (Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lubelska Szkoła Biznesu Sp. z o.o. Fundacji Rozwoju KUL, 2008), 37–53.

¹¹ Ireneusz Michałków, „Ekonomiczne uwarunkowania emigracji Polaków do krajów Europy Zachodniej”, *Spoleczeństwo i Edukacja. Międzynarodowe Studia Humanistyczne* 2 (2011): 267.

¹² Krzysztof Markowski, „Oblicza migracji Polaków po 2004 r. z uwzględnieniem wybranych aspektów emigracji do Włoch”, w: *Migracja zarobkowa do Włoch. Próba podejścia interdyscyplinarnego*, red. Dorota Bryk, Bohdan Rożnowski, Maciej S. Zięba (Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 2008), 74–75.

kiej Brytanii zarejestrowało się około 270 tys. Polaków, w tym 60 tys. w samym Londynie. Z badań przeprowadzonych przez agencję rekrutacyjną Joslin Rowe wynika, że niemal 6% spośród nich podjęło pracę w księgowości. Zatrudnianie Polaków przybrało największe rozmiary w Irlandii w 2006 roku, gdzie liczba księgowych z Polski, rejestrujących się w biurach pracy, wzrosła o 190% w porównaniu z 2005 rokiem. W 2004 roku nie było ich praktycznie wcale. W Szkocji proces napływu Polaków przebiegał wolniej, ale z czasem zaczął przybierać na sile¹³. Od 1 maja 2006 roku swoje rynki pracy otworzyły takie kraje, jak Hiszpania, Portugalia, Finlandia oraz Grecja, zaś od 31 lipca 2006 roku – Włochy. Następną była Holandia, która otworzyła swój rynek pracy od 1 maja 2007 roku. Warto podkreślić, że od 1 maja 2006 roku także pozostałe kraje starej „piętnastki” zaczęły wprowadzać pewne ułatwienia w dostępie pracowników z krajów nowoprzyjętych do ich rynków pracy. Dotyczyło to szczególnie Francji, Belgii oraz Danii. W krajach tych dostęp do rynku pracy polegał na liberalizacji przepisów dotyczących wybranych sektorów gospodarki lub określonych grup ludności, tj. osób posiadających kwalifikacje w wyróżnionych zawodach. Z dniem 1 lipca 2008 roku Francja zdecydowała się otworzyć całkowicie dostęp do swojego rynku pracy obywatelom z ośmiu państw, które przystąpiły do Unii Europejskiej 1 maja 2004 roku. Odtąd obywatele Estonii, Łotwy, Litwy, Węgier, Polski, Czech, Słowenii i Słowacji korzystają w pełni z prawa do swobodnego poruszania się, pobytu i dostępu do rynku pracy na takich samych zasadach, jak Francuzi. Natomiast niemiecki rynek miał być zamknięty dla pracowników niewykwalifikowanych do 2011 roku. Ze względu na braki fachowców w niektórych branżach (co hamowało rozwój niemieckiej gospodarki), od 1 listopada 2008 roku otwarto rynek dla inżynierów o specjalnościach: budowa maszyn, budowa pojazdów i elektrotechnika (dotyczyło to Polski oraz jedenastu pozostałych nowych krajów Unii Europejskiej), zaś od 1 stycznia 2009 roku łatwiej było podejmować pracę w Niemczech absolwentom szkół wyższych. W przypadku absolwentów pochodzących z nowych krajów UE, zniesiono wymóg przeprowadzenia kontroli, czy pracodawca nie był w stanie znaleźć pracownika niemieckiego bądź z innego „starego” państwa Unii Europejskiej¹⁴.

Akcesja Polski do Unii Europejskiej dała możliwość włączenia do systemu wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych, co przełożyło się także na wzrost migracji kadr medycznych do krajów UE. W przypadku tej grupy zawodowej decyzje o wyjeździe podyktowane były i są wieloma czynnikami, do których należy zaliczyć: niskie wynagrodzenia (co np. wiąże się z podejmowaniem pracy na kilku etatach), trudnymi warunkami pracy (przestarzały sprzęt

¹³ Markowski, „Ekonomiczne”, 41.

¹⁴ Markowski, „Oblicza”, 74–75.

medyczny, złe warunki sanitarne), ograniczeniami i barierami w rozwoju kariery zawodowej, utrudnieniami w podjęciu specjalizacji, a także problemami związanymi z kształceniem ustawicznym oraz ogólną sytuacją w polskim systemie ochrony zdrowia¹⁵.

Główny Urząd Statystyczny (GUS) szacował, że w końcu 2006 roku poza granicami Polski przebywało czasowo (ponad dwa miesiące) prawie 2 mln Polaków (ok. 1950 tys.). Zdecydowana większość (80–90%) polskich migrantów, którzy wyjechali w okresie od maja 2004 roku do końca 2006 roku – przebywała za granicą w celach zarobkowych¹⁶.

Z badań CBOS (Centrum Badania Opinii Społecznej) przeprowadzonych między wrześniem a listopadem 2007 roku wynikało, iż młodzi ludzie – do 24 roku życia – byli grupą najbardziej zainteresowaną wyjazdem i podjęciem pracy za granicą, chociaż w nieco mniejszym stopniu niż rok wcześniej. Spośród nich o pracę poza krajem zabiegało 4,4%, a dalsze 21,7% zapowiadało podjęcie starań w tym celu. Wyraźnie mniejsze zainteresowanie migracją zarobkową przejawiali osoby w wieku od 25 do 34 lat. O zatrudnienie za granicą starało się 4,1% z nich, a prawie co dziesiąty przekonywał, że w przyszłości będzie szukał pracy poza Polską.

Na plany dotyczące pracy za granicą oprócz wieku wpływa także sytuacja zawodowa respondentów. Do osób najbardziej zainteresowanych taką pracą należeli uczniowie i studenci, spośród których co trzydziesty (3,2%), w chwili badania, już starał się o zatrudnienie poza Polską, a co czwarty (26,3%) zapowiadał podjęcie starań w tym kierunku w najbliższym czasie. Drugą grupą najbardziej zainteresowaną podjęciem pracy za granicą byli bezrobotni. Prawie co dziesiąty (8,9%) zabiegał o pracę w krajach Unii Europejskiej, a dalsze 13,6% planowało podjąć takie starania. Pod koniec 2007 roku prawie co szósty badany (17,9%) zainteresowany był podjęciem pracy za granicą. Jednak tylko 13,4% z nich (2,4% wszystkich respondentów), w chwili badania, zabiegało aktywnie o zatrudnienie poza granicami Polski. Natomiast prawie połowa (42,53%) zainteresowanych twierdziła, że w przyszłości podejmą starania w tym kierunku, zaś pozostali (45,55%) twierdzili, iż podejmą pracę za granicą tylko wówczas, gdy ktoś im to zaproponuje, lecz sami nie zamierzali podejmować żadnych kroków w tym celu¹⁷.

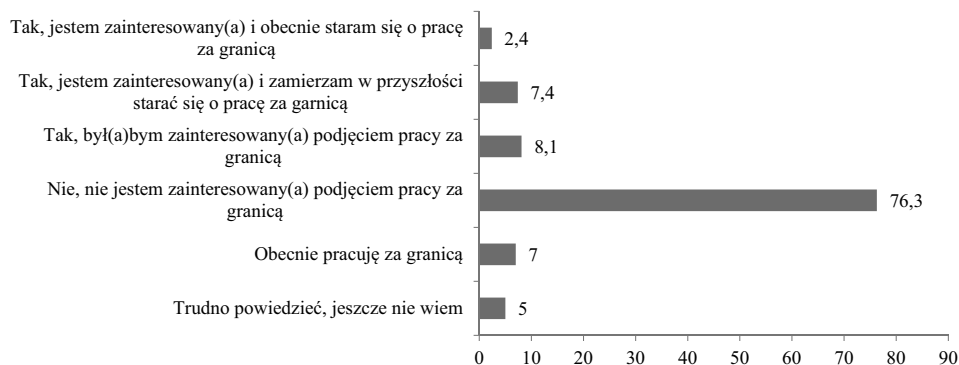
---

¹⁵ Bogusława Puzio-Waślawik, „Społeczno-ekonomiczne skutki migracji Polaków po akcesji Polski do Unii Europejskiej”, *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego* 8 (2010): 181.

¹⁶ Markowski, „Oblicza”, 75–76.

¹⁷ Tamże, 80.

Wykres 1. Polacy zainteresowani migracją w 2007 roku (%)

Źródło: Markowski, „Oblicza”, 81.

Podjęcie pracy w krajach Unii Europejskiej było i nadal jest głównym czynnikiem migracji. Według danych NSP (Narodowy Spis Powszechny) za 2011 rok dla 73% osób przebywających za granicą powyżej trzech miesięcy głównym celem wyjazdu była praca zarobkowa. W tej sytuacji można przyjąć, że dla zdecydowanej większości migrantów praca jest głównym źródłem pozyskiwania kapitału, tj. wiedzy, umiejętności i kompetencji. Można ją zatem potraktować jako obszar, w którym odbywa się edukacja nieformalna¹⁸. Autorzy Raportu Komitetu Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk, zatytułowanego „Społeczne skutki poakcesyjnych migracji ludności Polski”, twierdzą, że wiedza o charakterze kapitału pozyskiwanego w trakcie pracy za granicą, a w konsekwencji – o możliwości jego wykorzystania po powrocie do Polski – jest wbrew pozorom dość ograniczona. Według autorów może wynikać to z faktu, że problem badania wpływu migracji na kariery zawodowe w Polsce do niedawna był podejmowany rzadko i najczęściej marginalnie. Otwarcie dla Polaków unijnych rynków pracy teoretycznie dawało większe szanse na wykorzystywanie za granicą kwalifikacji nabytych wcześniej w Polsce, a także na wykorzystanie kapitału nabytego za granicą w karierze zawodowej po powrocie do Polski. Mimo że Polacy są stosunkowo dobrze wyposażeni kulturowo, zarówno pod względem wykształcenia, jak i kwalifikacji zawodowych, to wysokie wykształcenie zdobyte w Polsce (stanowiące ważny element kapitału jednostki) nie musi mieć takiego znaczenia

¹⁸ *Społeczne skutki poakcesyjnych migracji ludności Polski* (raport Komitetu Badań nad migracjami Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2014), 33–34, dostęp 3.01.2017, http://www.wp.ajd.czest.pl/dz/uploads/Raport_KBnM_PAN_Spo%C5%82eczne_skutki_poakcesyjnych_migracji_ludno%C5%9Bci_Polski.pdf.

w innym kontekście. Wykwalifikowany w polskim systemie edukacyjnym migrant niekoniecznie posiada odpowiedni zasób kwalifikacji transferowalnych na zagraniczny rynek pracy. Według wyników NSP z 2011 roku, ponad 63% migrantów z wykształceniem wyższym, przebywających za granicą powyżej trzech miesięcy, ukończyło kierunki pedagogiczne, humanistyczne lub społeczne. Byli więc wyposażeni w kapitał trudny do transferowania na rynki zagraniczne, szczególnie w krajach wysoko rozwiniętych¹⁹.

Polscy migranci w Unii Europejskiej najczęściej wykonują pracę poniżej kwalifikacji zdobytych w kraju. Dane NSP z 2011 roku wskazują, że prawie 44% migrantów powrotnych, którzy za granicą podejmowali pracę zarobkową, wykonywało zajęcia zgodne z kwalifikacjami, a 27% – poniżej kwalifikacji. Istotne jest, że wśród migrantów z wykształceniem wyższym ten drugi odsetek wynosił 37%²⁰. Według najnowszych danych, większość wyjeżdżających podejmuje pracę poniżej swoich kwalifikacji i akceptuje tę sytuację z uwagi na wyższe zarobki lub w ogóle możliwość wykonywania jakiejkolwiek pracy, której nie znaleźli w Polsce. Najpopularniejsze branże, w których Polacy znajdują zatrudnienie za granicą, to budownictwo i gastronomia. Bardzo wyraźnie widać jednak, że na emigrację decyduje się coraz więcej wysoko wykwalifikowanych specjalistów, m.in. inżynierów, informatyków i lekarzy²¹.

Według raportu CEED (Central & Eastern Europe Development Institute) w 2015 roku wyjazd za pracę rozważały osoby (odpowiednio 28% i 44%) z zawodowym i średnim wykształceniem. Dla porównania, osoby z wykształceniem wyższym stanowią 16% wszystkich planujących emigrację, a z wykształceniem podstawowym tylko 11%²². Warto też zwrócić uwagę na fakt, że poprawiająca się sytuacja na krajowym rynku pracy spowodowała spadek zainteresowania migracją wśród Polaków. Systematycznie rośnie zatrudnienie oraz wysokość wynagrodzeń, maleje też bezrobocie. Polacy odczuwają tę poprawę, a pozytywne dane dotyczące gospodarki oraz rynku pracy w Polsce docierają do opinii publicznej i przekładają się na plany emigracyjne Polaków. Jak wskazuje raport CEED Institute, w 2015 roku migrację zarobkową rozważało 14,7% aktywnych lub potencjalnych uczestników rynku pracy w Polsce. To grupa 3,1 mln osób, a więc niemal 10% całej dorosłej populacji Polski. W marcu 2015 roku wyjazd za granicę w poszukiwaniu pracy rozważało 20,7% aktywnych lub potencjalnych użytkowników

¹⁹ *Spoleczne skutki*, 34.

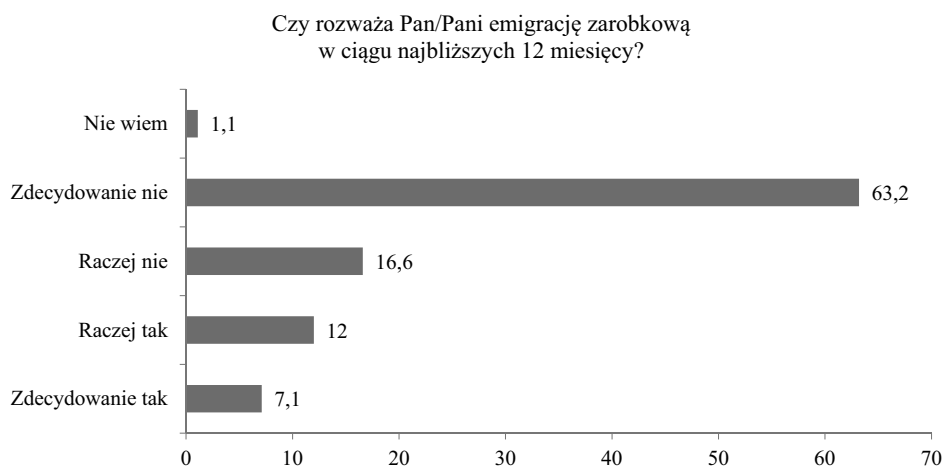
²⁰ Tamże.

²¹ „Młodzi Polacy wolą pracować za granicą poniżej kwalifikacji, za lepsze pieniądze”, *Wprost*, 10.04.2015, 1, dostęp 2.04.2017, <https://www.wprost.pl/kraj/502008/Mlodzi-Polacy-wola-pracowac-za-granica-ponizej-kwalifikacji-za-lepsze-pieniadze.html>.

²² *Migracje zarobkowe Polaków* (CEED Institute, Work Service, 2015), 7, dostęp 6.01.2017, <http://ceedinstitute.org/upload/files/f05865effbdadcc607022ce5d8c0edb2.pdf>

rynku pracy w Polsce, co równało się 4,1 mln Polaków, w tym 1,27 mln osób było zdecydowanych na wyjazd. Podobnie było w 2014 roku. Oznacza to, że liczba Polaków rozważających opuszczenie kraju w poszukiwaniu pracy spadła o 6 punktów w porównaniu do sierpnia 2015 roku, co przekłada się na 1 mln osób²³.

Wykres 2. Liczba Polaków deklarujących migrację w 2006 roku (%)

Źródło: *Migracje zarobkowe Polaków IV*.

Z kolei w połowie 2016 roku migrację zarobkową rozważało 19,1% aktywnych lub potencjalnych uczestników rynku pracy w Polsce i jest to wynik o 4 punkty wyższy w porównaniu z poprzednią edycją badania. To grupa 4 mln osób, a więc niemal 13% całej dorosłej populacji Polski. Wśród wszystkich badanych, którzy rozważają migrację, 7,1% osób było zdecydowanych na wyjazd z Polski. Według raportu Work Service z maja 2016 roku, wzrost zainteresowania emigracją zarobkową nastąpił mimo poprawy na polskim rynku pracy i dobrych prognoz na najbliższe miesiące. W kraju rośnie zatrudnienie oraz wysokość wynagrodzeń, maleje bezrobocie i, jak wskazują prognozy, trend ten będzie się utrzymywał. Jednocześnie Polacy nie obawiają się utraty pracy i oczekują podwyżek w swoim miejscu zatrudnienia, dlatego na wzrost zainteresowania emigracją wpływ może mieć chęć uzyskania wyższych zarobków oraz, mimo wszystko, brak perspektyw na dobrą pracę i wysokie zarobki na polskim rynku. Najczęściej emigrację zarobkową rozważały osoby młode, do 34. roku życia, oraz z wykształceniem podstawowym i średnim (odpowiednio 32% i 29%). Znaczący wzrost, bo o 21

²³ *Migracje*, 6.

punktów, dotyczy grupy osób z najniższym wykształceniem, gdyż w poprzedniej edycji badania tylko 11% z nich rozważało wyjazd za pracę. Dla porównania, osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 20% wszystkich planujących emigrację. Wśród popularnych kierunków migracji zarobkowej znalazły się w 2016 roku Niemcy (34%) i Wielka Brytania (18%)²⁴.

Przyczyny edukacyjne

Kolejną ważną przyczyną migracji jest nauka i prowadzenie badań za granicą. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej studenci polscy uzyskali dostęp do uczelni innych krajów członkowskich na takich samych zasadach, jak studenci pozostałych państw UE. Wielu młodych Polaków decyduje się na podjęcie nauki w krajach Unii Europejskiej. Młodzi ludzie decydują się na wyjazd z powodu jakości kształcenia placówek akademickich. Z kolei polscy naukowcy kierują się wysokim poziomem badań w zagranicznych instytutach badawczych²⁵. Kształcenie za granicą daje większe możliwości, zarówno w przypadku decyzji o pozostaniu w kraju docelowym, jak również po powrocie do Polski. Przede wszystkim jest to szansa na zdobycie międzynarodowego doświadczenia, nowych umiejętności, ale także poznanie kultury, obyczajów i języka. Często podjęcie studiów za granicą podyktowane jest planami pozostania na stałe, z powodu rodziny, która przebywa za granicą, lub z powodu chęci podjęcia pracy, zamieszkania i założenia rodziny.

Według danych UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), w roku akademickim 2007/2008 za granicą studiowało 32,5 tys. Polaków, co oznacza dwukrotny wzrost w stosunku do pierwszych lat XXI wieku. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku wpłynęło na utrzymanie trendu wzrostowego w tym zakresie. Średnio w ciągu dekady 1998–2008 liczba studentów polskich za granicą rosła w tempie około 10% rocznie. W tym okresie za granicą uczyło się 1,5% wszystkich polskich studentów. Połowa studentów z Polski kształcących się za granicą to kobiety. Polska jest trzecim po Rosji i Turcji krajem wysyłającym studentów do Europy. Prawie trzy czwarte Polaków angażujących się w międzynarodową mobilność edukacyjną wybiera ofertę Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji i Włoch. Po akcesji Polski do UE do tego grona dołączyły również Holandia, Irlandia, Hiszpania, Czechy i kraje skandynawskie. W ciągu ostatnich kilku lat można zaobserwować zmiany w doborze kierunków

---

²⁴ *Migracje zarobkowe Polaków IV* (Work Service, 2016), 10–13, dostęp 6.01.2017, <http://www.workservice.com/pl/Centrum-prasowe/Raporty/Raport-Migracyjny/Migracje-zarobkowe-Polakow-IV-maj-201>.

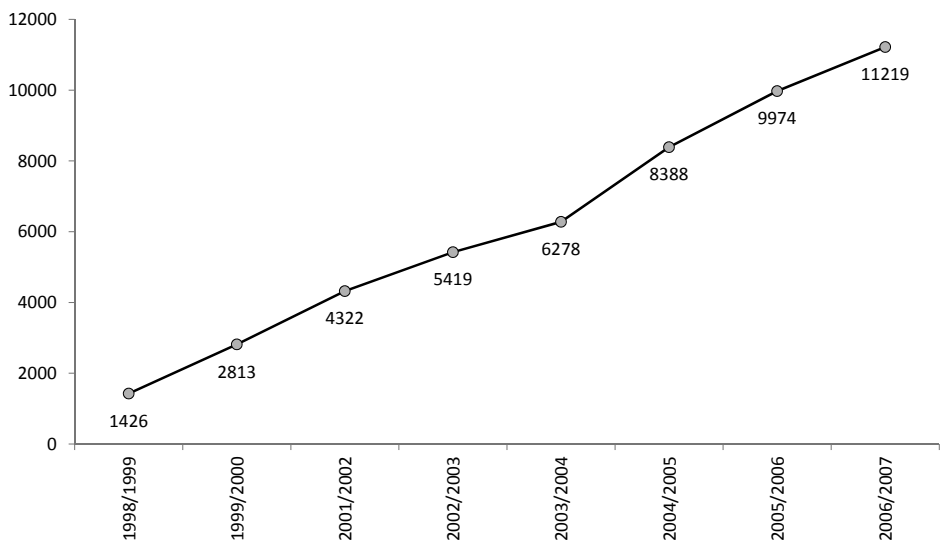
²⁵ Puzio-Waławik, „Społeczno-ekonomiczne skutki”, 181.

migracji edukacyjnych, które pokrywają się ze zmianami kierunków migracji Polaków po przystąpieniu do UE. Spadło zainteresowanie Niemcami (z 16 tys. w 2005 roku do 11 tys. w 2008 roku), natomiast największy wzrost zanotowała Wielka Brytania. W latach 1999–2008 liczba polskich studentów w Wielkiej Brytanii wzrosła z 674 osób do 8,6 tys., najsilniej – po 2004 roku. Duży wzrost odnotowały również Irlandia (10-krotny), Czechy (4-krotny) oraz Holandia (3,5-krotny). Polscy studenci za granicą nie są grupą homogeniczną pod względem charakteru podejmowanej edukacji, można wyróżnić co najmniej ich trzy kategorie. Pierwsza z nich uczestniczy w różnego rodzaju programach uniwersyteckich. Motywy migracji już na poziomie kraju wysyłającego są ściśle powiązane z edukacją. Z danych NSP z 2011 roku wynika, że 5,7% osób, które wyjechały z Polski na pobyt czasowy dłuższy niż trzy miesiące, jako powód emigracji podało przyczyny edukacyjne. Międzynarodowa mobilność edukacyjna Polaków jest pobudzana przez akcje promocyjne zagranicznych uczelni oraz unijny program Erasmus. Aktywne w zakresie pozyskiwania studentów są zwłaszcza uczelnie brytyjskie. Jak podaje brytyjska Higher Education Statistics Agency (HESA), w roku akademickim 2010/2011 na brytyjskich uczelniach studiowało 7330 studentów z Polski, w kolejnym roku 2011/2012 było ich o 14% mniej (6295 osób), co może się wiązać z podwyższeniem opłat za czesne i cięciami w zakresie programów stypendialnych. Najwięcej studentów z Polski studiowało w Anglii (5350 w roku 2010/2011 i 4675 w roku 2011/12), Szkocji (odpowiednio 1455 i 1200), Walii (500 i 400), najmniej w Irlandii Północnej (25 i 20). Programem, który najsilniej wspiera krótkoterminową mobilność studentów, jest program Erasmus, realizowany w Polsce od 1998 roku. Czas trwania wyjazdu w ramach tego programu wynosi od 3 do 12 miesięcy. W roku akademickim 2011/2012 w programie Erasmus wzięło udział 15 315 studentów z Polski, a w pierwszym roku programu (1998/1999) – 1426. Oznacza to, że liczba polskich uczestników zwiększyła się 10-krotnie od momentu uruchomienia programu w Polsce. W sumie w ciągu 15 lat jego funkcjonowania wzięło w nim udział 123 356 studentów, natomiast od akcesji Polski do UE – 105 685 (85%)²⁶. Liczby te zwiększały się w kolejnych latach, w roku 2013/2014 z programu skorzystało 155 092 studentów. Do 2014 roku Kartę Uczelni Erazmusa posiadało 331 uczelni wyższych. W programie biorą udział również pracownicy uczelni. W roku 2014 skorzystało z takiej możliwości aż 13 182 pracowników²⁷. Od 1 stycznia 2014 roku program „Uczenie się przez całe życie” został zastąpiony programem Erasmus+.

²⁶ *Spoleczne skutki*, 32–33.

²⁷ *Erazmus w liczbach*, dostęp 3.01.2017, <http://www.erasmus.org.pl/odnosniki-podstawowe/statystyki.html>.

Wykres 3. Liczba polskich studentów, którzy wyjechali na stypendium w latach 1998–2007

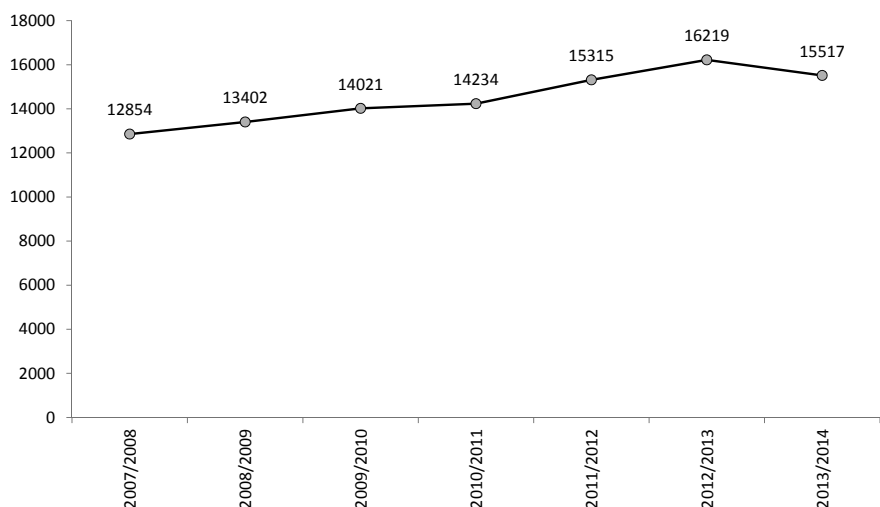
Źródło: na podstawie *Erasmus w liczbach*, 1, dostęp 3.01.2017, <http://www.erasmus.org.pl/odnosniki-podstawowe/statystyki.html>.

Na wykresie 3 przedstawiono rosnące zainteresowanie polskich studentów zagranicznymi wyjazdami w ramach programu Erasmus w latach 1998–2007. Jak widać, rok akademicki 2006/2007 cieszył się największą liczbą osób zakwalifikowanych na wyjazd do uczelni partnerskich.

Wykres 4 potwierdza stale rosnące zainteresowanie wyjazdami na studia w ramach programu Erasmus w latach 2007–2014. W roku akademickim 2013/2014 zanotowano spadek (15 517) w porównaniu z rokiem 2012/2013 (16 219). Jednocześnie w tym okresie wzrosła liczba uczelni posiadających Kartę Erasmusa, z 256 w 2007 roku do 331 w roku 2014.

Drugą kategorię studiujących za granicą stanowią osoby, dla których głównym motywem wyjazdu jest zarobkowanie, a chęć edukacji uniwersyteckiej (najczęściej w Wielkiej Brytanii) pojawia się dopiero w toku migracji, po pewnym okresie zatrudnienia za granicą. W świetle danych NSP z 2011 roku, 40% tych osób to absolwenci polskich szkół wyższych. Starają się oni uzyskać stypendia naukowe na uczelniach zagranicznych, także na poziomie studiów doktoranckich, lub pokrywają z własnych oszczędności czesne za studia. Trzecią kategorię stanowią osoby, które za granicą podjęły edukację pozaformalną i nieformalną. Częstą formą kształcenia pozaformalnego wśród migrantów z Polski są certyfikowane kursy zawodowe i językowe.

Wykres 4. Liczba polskich studentów, którzy wyjechali na stypendium w latach 2007–2014

Źródło: na podstawie *Erasmus w liczbach*, 1.

W Wielkiej Brytanii popularnością cieszą się kursy zawodowe, które oferują certyfikat uczestnictwa i dają możliwość praktycznej nauki zawodu (np. w charakterze pomocnika murarza, hydraulika, pomocnika nauczyciela, opiekuna osób starszych, pielęgniarza). Kursy językowe są atrakcyjne dla cudzoziemców zwłaszcza w krajach anglojęzycznych. Prowadzone są także kursy w zakresie informatyki, księgowości, przygotowania do odpowiednika testu gimnazjalnego, języka angielskiego w biznesie oraz kursy przygotowujące do matury w Wielkiej Brytanii²⁸.

Inne przyczyny migracji Polaków w Unii Europejskiej

Motyw zarobkowy emigrowania Polaków był ważny zarówno przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, jak i po akcesji. Jednak w ostatnich latach trendy w migracji zarobkowej także uległy zmianom, ponieważ, jak wynika z badań Work Service, możliwość podróżowania i zwiedzania świata to aktualnie trzeci najczęściej wskazywany powód skłaniający Polaków do emigracji zarobkowej. Odpowiedzi tej udzieliło aż 44% respondentów, co oznacza wzrost o 21 punktów procentowych w stosunku do danych z sierpnia 2015 roku. Okazuje się, że wizja zagranicznych podróży jest bardziej kusząca nawet od lepszych warunków

²⁸ *Spoleczne skutki*, 32–33.

socjalnych. Wysoki odsetek osób, które rozważają emigrację ze względu na możliwość podróżowania po świecie, świadczy o zmianie pokoleniowej na rynku pracy. Młodzi Polacy nie boją się konkurować z pracownikami na całym świecie, a do tego dostrzegają, że dzięki wykonywanemu zawodowi mogą spełniać swoje prywatne marzenia. Łączenie pracy z poznawaniem świata to klasyczny przykład realizacji idei *work-life balance* w wydaniu przedstawicieli pokolenia „milenialsów”. Nie bez znaczenia dla tej tendencji jest to, że dzięki postępowi technicznemu podróżowanie można łączyć z coraz większą liczbą profesji. Kiedyś poznawanie świata było możliwe tylko w turystyce i transporcie. Dziś mamy do czynienia z wciąż powiększającą się grupą tzw. *digital nomads*, czyli osób, które w łatwy, szybki i niskonakładowy sposób podejmują pracę z dowolnego miejsca na świecie dzięki dostępowi do Internetu. Wśród najpopularniejszych zawodów, które umożliwiają podróżowanie, są: programista, architekt lub projektant wnętrz, grafik komputerowy, lektor on-line, specjalista od mediów społecznościowych i tłumacz²⁹.

Raport CEED Institute z 2015 roku wskazuje na jeszcze inne przyczyny, dla których Polacy decydują się na migrację. Polaków do emigracji przekonuje na przykład wyższy standard życia za granicą (41,5%, a w 2016 roku 58,9%) oraz brak odpowiednich perspektyw w Polsce (39%). Ta ostatnia przyczyna wzrosła na przestrzeni roku o niemal 15%. Na znaczeniu zyskują także lepsze warunki socjalne za granicą – 31% względem 17,8% w 2014 roku; dane z 2016 roku wskazują na 37,3%. Prawie co trzeci Polak (28,7%) myśli o wyjeździe z powodu lepszych perspektyw na rozwój zawodowy za granicą; w 2016 roku na powód ten wskazywało już 35,7%. Zachętą dla Polaków jest także korzystny system podatkowy (19,7%), choć w 2016 roku już mniej uważało go za atrakcyjny (15,6%)³⁰. Jak wynika z raportu PwC (PricewaterhouseCoopers), zatytułowanego „Praca w Unii Europejskiej”, polski system podatkowy nie jest przyjazny dla osób wkraczających na rynek pracy i dla osób o najniższych dochodach. Co prawda wyższe stawki, progresywne, obowiązują w krajach tzw. starej Unii (np. w Szwecji, Holandii, gdzie najwyższe stawki sięgają prawie 60%) i Polska ze swoimi stawkami 18% i 32% plasuje się bliżej tych niż opodatkowanych społeczeństw, to jednak na wysokość danin nie składają się tylko stawki podatków. Bardzo ważną rolę w systemie podatkowym pełni kwota wolna od podatku, po przekroczeniu której płaci się podatek dochodowy. Na Cyprze ta kwota w skali roku wynosi 19 500 euro, w Wielkiej Brytanii 13 500 euro, a w Polsce 750 euro. W Wielkiej Brytanii nie dość, że jest wysoka kwota wolna od podatku to jeszcze osoby, których roczne dochody nie przekroczą 7775 funtów, nie płacą składek na ubezpieczenie

²⁹ *Polacy dzięki pracy chcą zwiedzać świat*, 1, PolskieRadio.pl, dostęp 6.01.2017, <http://www.polskieradio.pl/42/275/Artykul/1645546,Polacy-dzieki-pracy-chca-zwiedzac-swiat>.

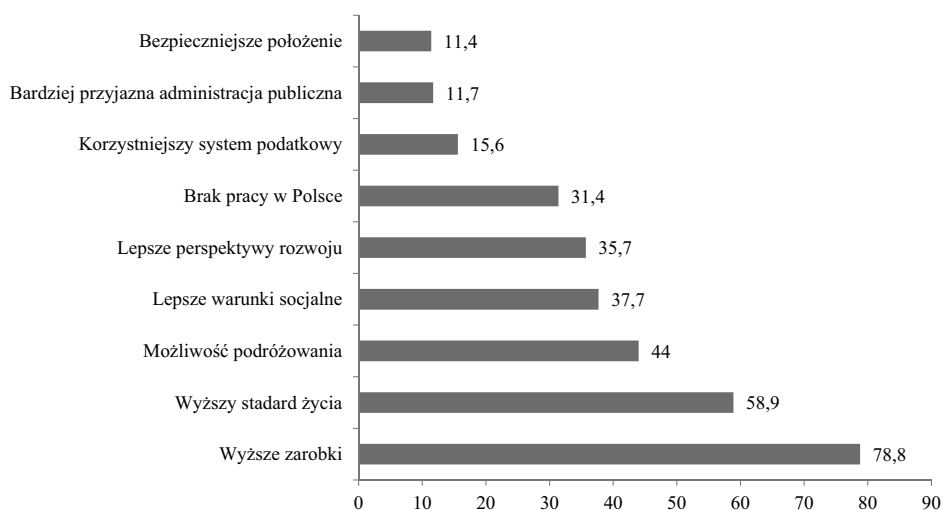
³⁰ *Migracje*, 11–13; *Migracje zarobkowe Polaków IV*, 15.

społeczne, co oznacza, że osoby mające niskie dochody nie odprowadzają podatków ani składek na brytyjski odpowiednik naszego ZUS-u³¹.

Pozostałe przyczyny migracji to: bliscy mieszkający za granicą (15% w 2015 roku i 8% w 2016 roku), przyjazna administracja publiczna (14,5% w 2015 roku i 11,7% w 2016 roku), a dla niektórych także bezpieczniejsze położenie geopolityczne miejsca docelowego (4% w 2015 roku i w 2016 roku zdecydowany wzrost – 11,4%)³².

W 2015 roku 3,2% Polaków czuło zagrożenie spowodowane konfliktem za wschodnią granicą i deklarowało, że ma on wpływ na ich decyzję o emigracji: 24,7% badanych twierdziło, że choć na razie napięta sytuacja na Ukrainie nie jest powodem do opuszczenia kraju, to niewykluczone, że stanie się nim w przyszłości. Łącznie niespełna 28% Polaków, zarówno tych planujących emigrację, jak i zdecydowanych na pozostanie, twierdziło, że konflikt rozgrywający się u wschodnich sąsiadów ma lub może mieć w przyszłości wpływ na ich decyzję o wyjeździe za granicę. W marcu 2015 roku takie deklaracje składało 35,5% badanych³³.

Wykres 5. Powody migracji Polaków w 2016 roku

Źródło: *Migracje zarobkowe Polaków IV*.

³¹ Robert Lidke, *Podatki wypychają młodych Polaków na emigrację*, 1, PolskieRadio.pl, dostęp 3.01.2017, <http://www.polskieradio.pl/42/276/Artykul/1406867,Podatki-wypychaja-mlodych-Polakow-na-emigracje>.

³² *Migracje*, 11–13; *Migracje zarobkowe Polaków IV*, 15.

³³ *Migracje*, 11–13.

Podsumowanie

Migracje Polaków w Unii Europejskiej determinowane są głównie względami ekonomicznymi. Brak perspektyw na rozwój, niskie zarobki, małe szanse awansu, złe czy nieodpowiednie warunki pracy lub też brak pracy powodują, że Polacy, bez względu na stopień wykształcenia i kwalifikacje, decydują się na podjęcie pracy poza swoją ojczyzną czasowo lub też na stałe. Młodzi ludzie z kolei, jeszcze w trakcie studiów, podejmują naukę na uczelniach partnerskich z krajów Unii Europejskiej, przede wszystkim w celu nauki języka, poznania kultury czy chęci przeżycia przygody i podróżowania.

Nie wszyscy jednak, pomimo niezadowolenia ze swojej sytuacji materialnej czy jakiegokolwiek innej, decydują się na wyjazd. Emigracja z kraju dla jednych jest koniecznością, dla innych może być działaniem ostatecznym. Są pewne bariery (poza stresem i lękiem przed nieznanym), które ograniczają podjęcie decyzji. Należą do nich rodzina i bliscy. Rozłąka z najbliższymi, szczególnie z dziećmi czy rodzicami, którzy są w podeszłym wieku, dla niektórych jest barierą nie do pokonania. Według raportu CEED Institute z 2015 roku i raportu Work Service z 2016 roku rodzina i krewni są głównym motywem determinującym decyzję o pozostaniu w Polsce (72% i nieco mniej – bo 70,6% w 2016 roku). Co istotne, 37,5% Polaków nie chce wyjeżdżać z kraju ze względu na atrakcyjną pracę. To więcej niż w poprzednich edycjach badania (wzrost o 7,5 punktów procentowych na przestrzeni roku i prawie 5 punktów na przestrzeni ostatniego półrocza). Powód ten wskazywali w większości mężczyźni. Znacznymi barierami, szczególnie dla kobiet, są wciąż także nieznanostwo języków obcych (35% kobiety vs 22% mężczyźni), brak wystarczających środków na osiedlenie się (18,8% kobiety vs 7,6% mężczyźni), brak odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy za granicą (18,3% kobiety vs 7,8% mężczyźni). Wśród dodatkowych powodów, które powstrzymują Polaków przed emigracją, wymienione zostały także: małe szanse na znalezienie atrakcyjnej pracy za granicą (13,4% i w 2016 roku 11,9%), zbyt duże różnice kulturowe i mentalności (11,6 i 13,9%), kłopoty zdrowotne (9,4 i 11,0%)³⁴.

Migracja jest procesem nieustającym, permanentnym, zmieniają się tylko jej przyczyny w zależności od zapotrzebowania czy aktualnych trendów, które kształtowane są przez coraz młodsze pokolenia. Punktem wyjścia i tak zawsze będzie czynnik ekonomiczny, który jest wiodącym determinantem poprawy statusu społecznego, w tym sytuacji materialnej, bez względu na to, czy rozpatruje się migrację w kontekście edukacji, czy migrację pozwalającą jednocześnie realizować swoje pasje, np. podróżowanie.

---

³⁴ *Migracje*, 12; *Migracje zarobkowe Polaków IV*, 15.

Bibliografia

Źródła internetowe

- Duszczyk, Maciej, Jakub Wiśniewski. „Analiza społeczno-demograficzna migracji zarobkowej Polaków do państw EOG po 1 maja 2004 roku”. Ekspertyza przygotowana na zamówienie Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych, marzec 2007. Dostęp 2.01.2016. <https://www.rpo.gov.pl/pliki/1196072882.pdf>.
- Erazmus w liczbach*. Dostęp 3.01.2017. <http://www.erasmus.org.pl/odnosniki-podstawowe/statystyki.html>.
- Lidke, Robert. „Podatki wypychają młodych Polaków na emigrację”. *PolskieRadio.pl*. Dostęp: 3.01.2017. <http://www.polskieradio.pl/42/276/Artykul/1406867,Podatki-wypychajam-lodych-Polakow-na-emigracje>.
- Mały Rocznik Statystyczny Polski*. Warszawa: GUS, 2015. Dostęp 2.01.2017. www.stat.gov.pl.
- Miesięczna informacja o bezrobociu rejestrowanym w Polsce w grudniu 2015 r.* Warszawa: GUS. Dostęp 2.01.2017. www.stat.gov.pl.
- Migracje zarobkowe Polaków*. CEED Institute, Work Service, 2015. Dostęp 6.01.2017. <http://ceedinstitute.org/upload/files/f05865effbdadcc607022ce5d8c0edb2.pdf>.
- Migracje zarobkowe Polaków IV*. Work Service, 2016. Dostęp: 6.01.2017. www.workservice.pl.
- Młodzi Polacy wolą pracować za granicą poniżej kwalifikacji, za lepsze pieniądze. *Wprost*, 10.04.2015. Dostęp 3.01.2017. <https://www.wprost.pl/502008/Mlodzi-Polacy-wola-pracowac-za-granica-ponizej-kwalifikacji-za-lepsze-pieniadze>.
- Polacy dzięki pracy chcą zwiedzać świat*. *PolskieRadio.pl*. Dostęp 6.01.2017. <http://www.polskieradio.pl/42/275/Artykul/1645546,Polacy-dzieki-pracy-chca-zwiedzac-swiat>.
- Polska w Unii Europejskiej 2004–2014*. Warszawa: GUS. Dostęp 29.12.2016. http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5501/10/1/12/oz_polska_w_ue.pdf.
- Spoleczne skutki poakcesyjnych migracji ludności Polski*. Raport Komitetu Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk. Warszawa 2014. Dostęp 3.01.2017. http://www.wp.ajd.czest.pl/dz/uploads/Raport_KBnM_PAN_Spo%C5%82eczne_skutki_poakcesyjnych_migracji_ludno%C5%9Bci_Polski.pdf.

Literatura

- Banaś, Monika. *Etniczność na sprzedaż*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005.
- Markowski, Krzysztof. „Ekonomiczne aspekty migracji”. W: *Migracja – wyzwania XXI wieku*, red. Maciej S. Zięba, 37–53. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lubelska Szkoła Biznesu Sp. z o.o. Fundacji Rozwoju KUL, 2008.
- Markowski, Krzysztof. „Oblicza migracji Polaków po 2004 r. z uwzględnieniem wybranych aspektów emigracji do Włoch”. W: *Migracja zarobkowa do Włoch. Próba*

- podejścia interdyscyplinarnego*, red. Dorota Bryk, Bohdan Rożnowski, Maciej S. Zięba, 71–93. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 2008.
- Masiarz, Władysław. Wstęp do *Nietypowe migracje Polaków w XIX–XXI wieku*, Anna M. Kargol, Władysław Masiarz. Kraków: Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 2011.
- Michałków, Ireneusz. „Ekonomiczne uwarunkowania emigracji Polaków do krajów Europy Zachodniej”. *Społeczeństwo i Edukacja. Międzynarodowe Studia Humanistyczne* 2 (2011): 267–278.
- Puzio-Waślawik, Bogusława. „Społeczno-ekonomiczne skutki migracji Polaków po akcesji Polski do Unii Europejskiej”. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego* 8 (2010): 179–183.

Przyczyny migracji Polaków w Unii Europejskiej po 1 maja 2004 roku

Streszczenie

W wyniku przeprowadzonej analizy dotyczącej przyczyn migracji Polaków w Unii Europejskiej po 1 maja 2004 roku, autorka potwierdza postawioną hipotezę, że wciąż najważniejszą przyczyną migracji są względy ekonomiczne, za którymi kryje się możliwość podjęcia pracy, wyższe zarobki, poprawa standardu życia, a co za tym idzie – wyższy status społeczno-ekonomiczny. Za drugą istotną przyczynę migracji Polaków należy uznać chęć kształcenia się na uczelniach krajów UE, zarówno w ramach krótkookresowych programów kształcenia, takich jak Erasmus (obecnie Erasmus+), jak również indywidualne podejmowanie nauki w pełnym wymiarze studiów. Ten rodzaj migracji daje większe szanse rozwoju i awansu, w tym także w obszarze naukowym. Analiza danych statystycznych potwierdziła, że na trzecim miejscu wśród przyczyn migracji jest chęć podróżowania, co niejednokrotnie łączy się z podjęciem odpowiedniej pracy lub wykonywaniem zawodu, który daje takie możliwości. Migracja Polaków w Unii Europejskiej uwarunkowana jest także i coraz częściej poszukiwaniem innego, lepszego stylu życia, który niekoniecznie musi się wiązać z podjęciem pracy, ale na pewno z decyzją o stałym osiedleniu się w państwie docelowym, i być może z założeniem tam rodziny, która będzie miała większe możliwości rozwoju niż w kraju.

Dane wykorzystane w niniejszym artykule pochodzą m.in. z Głównego Urzędu Statystycznego, CEED Institute oraz agencji Work Service.

Słowa kluczowe: emigracja, imigracja, Polska, Unia Europejska, przyczyny migracji, okres poakcesyjny

The Causes of the Migration of the Polish within the European Union after May 1st, 2004

Summary

After performing an analysis concerning the causes of the migration of the Polish to the European Union after May 1st, 2004 the author confirms the hypothesis that the economic reason is the main one; emigration creates a lot of possibilities, higher earnings, an improvement in the standard of living, and a higher socio-economic status. The second reason is the will to study at the universities of the EU, both within the frames of the Erasmus (Erasmus+) programme and individually on one's own initiative. This kind of migration creates an opportunity of personal development and promotion, also in the academic sphere. A statistical analysis has confirmed that the third reason of migration is the will to travel, which in some cases is connected with finding a job. The Polish migration to the European Union is more and more frequently caused by a search for a better life style, which not necessarily is connected with looking for a job, but it means settling down in the chosen country and founding a family there.

The data used in this article have been taken, *inter alia*, from the Central Statistical Office, the CEED Institute and the Work Service Agency.

Keywords: emigration, immigration, Poland, European Union, reasons to emigrate, the period after the accession